

раціональної, тренінгової та інтегрованої. Раціональна та інтегрована моделі підготовки здійснюються на освітньо-кваліфікаційному рівні магістра; тренінгова є сертифікатною програмою перекваліфікації чи підвищення кваліфікації практикуючих викладачів ІМПС. За формою організації навчального процесу всі перелічені моделі функціонують як стаціонарно, так і дистанційно. У ході дослідження встановлено, що професійна підготовка викладачів у сфері АМПС є більш розвинутою, гнучкою і здатною до адаптації до сучасних реалій та вимог у процесі підготовки фахівців у США і, відповідно, здійснюється на кращому рівні, ніж у сфері інших іноземних мов.

Приклад застосування інтегрованої моделі, на нашу думку, є нині одним з ефективних підходів до здійснення підготовки майбутніх викладачів ІМПС.

Перспективу подальших досліджень бачимо в аналізі підготовки майбутніх викладачів іноземних мов кафедрами іноземної філології у ВНЗ України для пошуку шляхів адаптації інтегрованої моделі до українських реалій вищої школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Burns M. Distance Education for Teacher Training: Modes, Models and Methods / M. Burns. – Washington: Education Development Center Inc., 2011. – 327 p.
2. Crandall J. Language Teacher Education. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://userpages.umbc.edu/~crandall/Language_Teacher_Education.pdf. – Загол. з екрана. – Мова англ.
3. Day R. Models and the Knowledge Base of Second Language Teacher Education // University of Hawai'i Working Papers in ESL, Vol. 2, 2008/R. Day. – University of Hawaii, 2008. – P. 1–13.
4. Kennedy C. Innovating for a change: teacher development and innovation. // ELT Journal, V.41 (3) / C. Kennedy. – Oxford University Press, 1987. – P.163–170.
5. Master P. ESP teacher education in the USA / Howard R., Brown G. // Teacher Education for LSP/ P. Master. – Frankfurt Lodge: Multilingual Matters Ltd., 1997. – P. 22–40.
6. Musset P. Initial Teacher Education and Continuing Training Policies in a Comparative Perspective: Current Practices in OECD Countries and a Literature Review on Potential Effects // OECD Education Working Papers, N 48/Musset P. – OECD Publishing, 2010. – 50 p.
7. Wallace M.J. Training Foreign Language Teachers: A Reflective Approach/ M. Wallace. – Cambridge: CUP, 1991. – 180p.
8. Wang J., Lin E., Spalding E., Klecka C. L. and Odell S. J. Quality Teaching and Teacher Education: A Kaleidoscope of Notions // Journal of Teacher Education, Issue 62 (4), 2011. – P. 331 – 338.
9. San Jose State University. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sjsu.edu/linguistics/programs/tesol/ma_esp/. – Загол. з екрана. – Мова англ.
10. Georgetown University. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www1.georgetown.edu/departments/german/programs/undergraduate/>. – Загол. з екрана. – Мова англ. University of Iowa. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.public.iastate.edu/~apling/MA_homepage.html. – Загол. з екрана. – Мова англ.

УДК 378.633.848:37.014.53 (71)

Н. Є. ЖОРНЯК

ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТУРИСТСЬКИХ ФАХІВЦІВ КАНАДИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Розглянуто досвід формування полікультурної складової професійної підготовки туристських фахівців Канади та можливості його використання в Україні. Виявлено основні принципи практичної реалізації полікультурної складової професійної діяльності таких фахівців у Канаді та обґрунтовано напрями їхнього використання у системі вищої освіти України. Визначено, в яких видах туристської діяльності є полікультурна складова та які з них найбільш затребувані в Канаді. Проаналізовано, як реалізовується принцип доступності у туристській підготовці в Канаді, досліджено особливості розробки і впровадження національних стандартів спеціальності. Охарактеризовано основні форми та методи формування полікультурної складової туристської професійної підготовки.

Ключові слова: полікультурна складова, професійна підготовка, фахівці сфери туризму, канадські національні стандарти спеціальності, освітні програми, галузеві асоціації, генералістичний підхід, допрофесійна туристська підготовка.

Н. Е. ЖОРНЯК

ОПЫТ ФОРМИРОВАНИЯ ПОЛИКУЛЬТУРНОЙ СОСТАВЛЯЮЩЕЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ТУРИСТСКИХ СПЕЦИАЛИСТОВ КАНАДЫ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Рассмотрен опыт формирования поликультурной составляющей профессиональной подготовки туристских специалистов Канады и возможности его использования в Украине. Выявлены основные принципы практической реализации поликультурного компонента профессиональной деятельности таких специалистов в Канаде и обоснованы направления их использования в системе высшего образования Украины. Определено, в каких видах туристской деятельности есть поликультурная составляющая и какие из них наиболее востребованы в Канаде. Проанализировано, как реализуется принцип доступности в туристской подготовке в Канаде, исследованы особенности разработки и внедрения национальных стандартов специальности. Охарактеризованы основные формы и методы формирования поликультурной составляющей туристской профессиональной подготовки.

Ключевые слова: поликультурный компонент, профессиональная подготовка, специалисты сферы туризма, канадские национальные стандарты специальности, образовательные программы, отраслевые ассоциации, генералистичний підхід, допрофесійна туристическа підготовка.

N. E. ZHORNIAK

THE EXPERIENCE OF MULTICULTURAL TOURISM TRAINING IN CANADA AND THE POSSIBILITY IF ITS USE IN UKRAINE

The article reviews the experience of multicultural tourism training in Canada and the possibility if its use in Ukraine. The basic principles of the practical implementation of multicultural component of Canadian professional education and the reasonable directions of their use in higher education in Ukraine were dwelt upon. The types of tourism activities with multicultural component were determined and it was considered which ones are the most popular in Canada. The principle of access implemented in the tourism training in Canada was analyzed and the peculiarities of the development and elaboration of their national occupational standard were researched. The basic forms and methods of forming multicultural component of tourism training were determined.

Keywords: multicultural component, training, experts in tourism, Canadian national occupational standards, educational courses, trade associations, generalistic approach, pre-professional tourism training.

Необхідність дотримання принципів полікультурності в освіті ґрунтується на загальній етнополітичній концепції Української держави як такої, що є унітарною з поліетнічним складом населення. Концептуальний принцип полікультурності певною мірою вже набув правового оформлення у системі державних законів України. Сучасні процеси формування єдиної української політичної нації та громадянського суспільства безпосередньо пов'язані як з українським етнонаціональним відродженням, так і з розвитком культурного багатоманіття етнічних меншин. Прийняті у перші роки державної незалежності України закони і програмні освітянські документи створили правове поле, в якому освіта, зорієнтована на етнічне багатоманіття українського суспільства, почала реалізовуватися на практиці.

В Україні полікультурний аспект розглядають чомусь лише стосовно багатоетнічності. Насправді ж, за визначенням Ради Європи, полікультурні відмінності стосуються раси, етносу, статі, віку, релігійних переконань, розумової чи фізичної здатності, сексуальної орієнтації та соціального походження [7; 8]. І всі ці відмінності є актуальними нашої освіти загалом і для системи туристської професійної підготовки зокрема.

З моменту проголошення Україною незалежності туристична галузь трансформувалась з прикладної в одну з ключових частин економіки, проте система турсвіти перебуває у нас лише на стадії розвитку і треба докласти ще немало зусиль, щоб досягти високого рівня професійної підготовки кадрів в цій галузі.

На нашу думку, доцільним є вивчення та застосування досвіду організації навчання майбутніх фахівців сфери туризму не лише країн, що вже мають розвинену та всесвітньо визнану систему туристської освіти (наприклад, Швейцарія, США), а також країн, що її ефективно розвивають, як Канада.

Мета статті – виявити основні принципи практичної реалізації полікультурної складової професійної діяльності фахівців туристської сфери в Канаді та обґрунтувати напрями їхнього використання у системі вищої освіти України.

Детальний аналіз статистичних відомостей, збірників офіційних документів (законів, нормативних документів, стратегічних планів розвитку) он-лайн ресурсу TTRA у Канаді, професійних туристських асоціацій, міністерства з питань розвитку людських ресурсів та міністерства туризму, культури та спорту країни, провінційних канадських міністерств, які займаються проблемами розвитку корінного населення, а також навчальних планів та програм вищих навчальних закладів (ВНЗ) туристського спрямування Канади засвідчив, що полікультурна складова тут є невід’ємною і важливою частиною туристської професійної підготовки.

У цій країні велику увагу приділяють розвитку національно колоритного туризму. Оскільки він має великі перспективи розвитку і в Україні, вивчення канадського досвіду розвитку та підготовки до туристської діяльності корінного населення стає нам вкрай потрібним.

У Канаді найвищий відсоток іноземних студентів та одні з кращих у світі програми адаптації для них. Ця країна вже давно виставила свою професійну освіту на міжнародний ринок де та є конкурентноспроможним та успішним товаром. Крім того, канадські освітні програми тісно співпрацюють з нашими. В багатьох українських школах для старшокласників проводять дні канадської освіти. У цей день в школу приходять представники коледжів та університетів Канади і розповідають про перспективи навчання у своїх вузах, роздають буклети, проводять презентації.

Оскільки Україна робить перші кроки у виведенні своєї професійної освіти на міжнародний ринок, канадський досвід тут знадобиться.

Одним із принципів доступності вищої освіти широкому загалу є принцип поінформованості, який відіграє не останню роль у наданні рівних можливостей освіти кожному, що, відповідно, відповідає основним ідеям полікультурної освіти. Кожен канадський ВНЗ, незалежно від рівня акредитації та форми власності, має свій сайт. Там обов’язково можна знайти інформацію про:

- напрями підготовки;
- умови вступу;
- курси, програми підготовки загалом і конкретно ті, що діють у найближчий навчальний рік;
- дистанційне та он-лайн навчання;
- компактні дані викладачів, які ведуть певні курси, та координаторів, що допомагають підібрати індивідуальний план навчання.

Особливе місце відводиться для відгуків колишніх студентів та розповідей про їхній кар’єрне зростання. Також окрема увага звернена на студентів корінного населення (пільгові умови кредитування, федеральна підтримка, особливо гнучкий графік навчання) та іноземних студентів.

Щодо можливості отримати інформацію про якісну туристську освіту в Україні, то тут ситуація складніша. Відсутній, наприклад, єдиний електронний реєстр ВНЗ загалом і ВНЗ з туристською підготовкою зокрема. Офіційні сайти мають лише більшість університетів та деякі коледжі. Стандартний набір інформації на таких сайтах – перелік кафедр і факультетів, напрями підготовки, ОКХ, інформація про наукову діяльність кафедри, розгорнута інформація про викладачів.

Нами було проаналізовано сайти 25 українських ВНЗ, які спеціалізуються на туристській підготовці. Лише на сайтах половини з них подається інформація про те, на яких посадах, згідно з державним класифікатором, зможуть працювати випускники кафедр туризму. Варто зауважити, що переліки можливих посад дещо довгі. На нашу думку, людина просто фізично

нездатна повною мірою засвоїти потрібні для кожної з перелічених посад знання, вміння та навички за час здобування однієї спеціальності. Саме через такий генералістичний підхід ми в кінцевому результаті отримуємо фахівців, які, за висловленням В. Федорченка, «багато знають і мало вміють» [3; с. 13].

Деякі кафедри туризму (наприклад НПУ ім. М. Драгоманова) є лише прикладними, а не випускаючими.

Лише на сайті Інституту екології, природоохоронної діяльності та туризму ім. В. Чорновола, що діє при Національному університеті «Львівська політехніка» (кафедра туризму), ми знайшли перелік дисциплін з детальним описом мети викладання дисципліни та її місця у навчальному процесі за напрямом підготовки «Туризм», ОКР бакалавр. Львівський державний університет фізичної культури та Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини дають тільки перелік навчальних дисциплін, викладання яких здійснює кафедра туризму. На сайті Київського національного університету культури і мистецтв (Кафедри готельно-ресторанного бізнесу та кафедра міжнародного туризму) – тільки коротка і загальна класифікація циклів дисциплін без деталізації предметів. Таврійський національний університет ім. В. Вернадського подає лише перелік дисциплін туристського спрямування. Класичний приватний університет (м. Запоріжжя) на своєму сайті вказує лише найцікавіші дисципліни одного напрямку підготовки, хоча самих напрямів вказано шість.

Горизонтальна інтегрованість освіти передбачає зв'язок навчання з виробничою сферою і наукою [2, с. 213]. Тому кожна галузь має ряд асоціацій та організацій, які займаються розвитком галузі та мають безпосередній вплив на підготовку фахівців. У Канаді це, наприклад, Асоціація канадських університетів, Асоціація коледжів спільнот Канади, Дослідницька асоціація туризму та подорожей, Рада з питань розвитку людських ресурсів Канади, Рада з питань розвитку людських ресурсів Канади у сфері туризму, Рада з питань розвитку людських ресурсів Канади туризму корінного населення. І це лише найбільші і найвідоміші. Крім того, організації такого типу має кожна з провінцій та територій Канади.

В основу підготовки фахівців мають бути покладені відповідні галузеві стандарти. Зміст стандартів туристської освіти (ВТО) за останні 30 років визначається характером професійної діяльності майбутніх фахівців на підприємствах сфери туризму.

На думку В. Т. Лозовецької, розробка стандартів дозволяє:

- 1) встановити базовий рівень, який забезпечує продовження освіти та потрібний рівень кваліфікації фахівців;
- 2) підвищити якість професійної підготовки фахівців у системі неперервної освіти, яка передбачає наскрізну професійну підготовку;
- 3) впорядкувати нормативно-правові аспекти підготовки всіх суб'єктів системи професійної підготовки, встановити їх наступність в умовах неперервної освіти;
- 4) забезпечити конвертованість професійної підготовки фахівців у державі і за її межами, можливість їх участі на міжнародному ринку праці. [3, с. 94]

Канадські туристські стандарти суттєво відрізняються від українських вже навіть своєю назвою – національний стандарт спеціальності. На відміну від генералістичних принципів розробки вітчизняних, канадські професійні стандарти відзначаються радше вузькоспеціалізованістю. Вони також не мають поділу на галузеві та освітні, а розроблені так, щоб задовольнити потреби як галузі, так і професійної підготовки.

У канадських документах стандартів професійної туристської діяльності прописані знання, вміння та навички, необхідні, щоб вважатися компетентним у цій спеціальності. З них полікультурного спрямування: – знання про територію, культуру, етнічні, соціальні та гендерні особливості цільової аудиторії, потенційного туристичного об'єкта та його геополітичного оточення; вміння працювати у диверситивному середовищі, заохочувати командну роботу, передбачати потреби потенційних клієнтів, враховувати їхні індивідуальні відмінності; навички міжкультурного спілкування, вирішення конфліктів, етичність, дипломатичність. Вони також важливі в реалізації комунікативних дій, орієнтуванні в організаційних культурах, розробці культуровідповідних турпродуктів та взаємодії на диверситивному робочому місці. Стандарти розроблені галузевими професіоналами і становлять колективний професійний досвід фахівців туристичного сектора Канади. На відміну від українських, канадським

туристичним стандартам властива вузька спеціалізація, чітка деталізація знань, ціннісних ставлень, умінь та навичок, доступний і зрозумілий виклад.

На нашу думку, вітчизняним освітнім стандартам туристської галузі властиве надмірне узагальнення. По суті, у нас є лише два освітні стандарти ОКР бакалавр, напрями підготовки «Туризм» і «Готельне господарство». Враховуючи привабливість і багатогранність туристичної діяльності, є випадки підготовки фахівців в межах інших спеціальностей, наприклад: «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» (спеціалізація «Готельне господарство і туризм», «Міжнародний туризм»), в педагогічних вузах – спеціальність «Географія та історія» («Красознавчо-туристична робота», «Рекреаційна географія та туризм» тощо), спеціальність «Фізична культура» («Туристична робота та фізична реабілітація»), спеціальність «Педагогіка та методика середньої освіти» (спеціалізація «Туристична робота»), Деякі навіть ВНЗ задекларували спеціальність «Менеджмент в туризмі» за напрямом «Туризм», що нелогічно за наявністю окремого напрямку «Менеджмент» [3; с. 23].

Реформування професійної підготовки фахівців туристської галузі в Україні передбачає обов'язкову розробку стандартів освіти для кожного кваліфікаційного рівня в системі неперервної підготовки відповідно до того чи іншого профілю навчання. Ці стандарти також доцільно зробити більш вузькоспеціалізованими.

Нині проблема змісту професійного навчання з використанням принципу інтеграції у процесі підготовки майбутнього фахівця сфери туризму, професійна діяльність якого пов'язана зі здійсненням технологічних процесів у соціальній сфері, висвітлена недостатньо. Тому розроблення методологічних підходів до створення змісту професійного навчання з використанням принципу інтеграції є важливою психолого-педагогічною проблемою в підготовці таких фахівців.

Як зазначає В. Т. Лозовецька, відбір інформації в межах тієї чи іншої навчальної дисципліни не завжди відповідає потрібному професійному спрямуванню. Причиною цього є те, що спочатку визначають навчальні дисципліни, їх обсяг, співвідношення між теоретичним і практичним навчанням, а потім розробляються навчальні програми, як правило, без прогнозування взаємозв'язку з іншими навчальними дисциплінами. У результаті таких дій не забезпечується цілісна професійна підготовка, знижується її практичний рівень [3; с. 234]. Це пояснюється тим, що з кожної навчальної дисципліни формується своя, окрема система знань і умінь. Тому для сучасного професійного навчання в Україні характерна ситуація, коли у процесі навчання студенти вивчають і засвоюють навчальну інформацію відокремлено від інших навчальних дисциплін, що зовсім не сприяє професіоналізації навчального процесу, цілісному формуванню фахових знань, умінь і навичок, необхідних для реальної виробничої діяльності.

Наприклад, останнім часом у ВНЗ з'явилася тенденція не лише вивчати іноземні мови, а іноземні мови професійного спрямування. Це однозначно має свої переваги: під час навчання студенти не тільки поглиблено повторюють курс пройденого у школі, а нарешті можуть усвідомити реальні застосування вивченого.

Зараз, на жаль, навчання фаховим туристським навичкам з іноземної мови відбувається переважно за підручниками іноземних видавництв. Загалом вони відповідають світовим вимогам, але зовсім не враховують місцевих особливостей майбутнього робочого місця. Адже більшість студентів, які надалі вирішать працювати за фахом, оберуть місце праці у своєму регіоні. Іноземні підручники – хороше джерело вивчення зарубіжного досвіду, однак вони фактично не враховують вітчизняну культурну складову. А, як відомо, полікультурна складова передбачає врахування власного культурного та соціального досвіду у професійній діяльності.

Канадський досвід засвідчив, що формування основних компонентів професійної компетентності майбутніх фахівців сфери туризму загалом і полікультурної складової зокрема у процесі їх підготовки у ВНЗ найбільш ефективно здійснюється із застосуванням у навчальному процесі так званих методів кейс-вивчення. Вони суттєво відрізняються від спеціально розроблених навчальних ділових ігор, бо відтворюють реальні виробничі проблеми і ситуації. Предметом вивчення та аналізу тут є не якась міфічна проблема напіввигаданої туристичної компанії на іншому кінці світу, а справжня існуюча фірма, а бажано така, з якою студенти стикалися в практиці. Причому для аналізу беруть як вдалі, так і невдалі приклади

ведення справ. Аналіз неякісних послуг, виявлення їх можливих причин дає змогу в подальшому встановлювати майбутньому фахівцю можливі причини їх виникнення, розробляти заходи щодо їх усунення та попередження. Вони є суттєвим чинником активної творчої позиції фахівця з туризму у процесі професійної діяльності на конкретних підприємствах галузі.

Окреме зацікавлення викликає допрофесійна туристська підготовка. В Україні вона практично не проводиться. Краєзнавчі екскурсії, які прийнято проводити у школах, важко назвати допрофесійною підготовкою. Вони радше зацікавлюють готовим турпродуктом, а не специфікою галузі. На нашу думку, потрібно розробити більш фахово орієнтовані програми допрофесійної підготовки у старших класах школи, беручи за приклад, скажімо, канадську програму «Туризм у старших класах». Обов'язковими компонентами такої програми повинні бути регіональний, кар'єроорієнтований та полікультурний. У розробці таких програм, орієнтуючись на зарубіжний досвід, важливо враховувати особливості як нашої туристичної галузі, так і професійної підготовки.

Обов'язковим є професійно спрямована мотивація навчальної діяльності із застосуванням різних форм, методів і прийомів, що активізують розумову діяльність студента.

Вибір форм і методів, які впливають на формування полікультурної складової професійної туристської підготовки, залежить від того, на формування яких якісних характеристик (знань, ціннісного ставлення чи вмінь і навичок) повинні бути спрямовані педагогічні зусилля [1, с. 63].

При формуванні знань про полікультурні аспекти туристської діяльності основним завданням є забезпечити студентів якомога більшою кількістю інформації про існуюче нині різноманіття культур, про правила і норми спілкування та взаємодії з тим чи іншим культурним середовищем. Найбільш ефективним педагогічним засобом, який застосовують при переданні полікультурних знань, є пізнавальна гра та частково-пошуковий (евристичний) метод. Застосування вказаного методу полягає в пошуку вирішення висунутих педагогом завдань [5, с. 182]. У процесі застосування даного методу використовуються сучасні інформаційні технології. Студенти мають можливість самостійно здобувати інформацію про різноманіття культур, полікультурну картину світу через Інтернет тощо. Потім вони ознайомлюють своїх однокурсників з накопиченим матеріалом, будучи в ролі викладача [6, с. 84].

Найкращими формами організації навчального процесу для цього є проблемна лекція інтегрованого типу або лекція-дебати.

При формуванні ціннісного ставлення до особливостей різних культур необхідно сформувати і розвинути у студентів такі якості, як толерантність, взаєморозуміння, шанобливе ставлення до людей, товариськість, комунікативність, ввічливість, співчуття. Найбільш ефективною формою організації навчання тут є лекція удвох інтегративного типу. В цьому разі передбачається моделювання реальних ситуацій обговорення теоретичних і практичних питань двома лекторами, один з яких традиційно веде такі лекції, а інший – спеціально запрошений [6; с. 21]. У ролі запрошеного може бути наставник або член спільноти, який має дотичність до туристичної галузі. Лектори дотримуються різних точок зору з обговорюваного питання. Бажано, щоб вони були представниками різних культур. При цьому їхній діалог має демонструвати культуру дискусії між представниками різних народів, спільного вирішення проблеми, залучати до обговорення студентів, спонукати їх задавати питання, висловлювати свою точку зору, демонструвати реакцію на те, що відбувається. У результаті в студентів не тільки актуалізуються наявні знання про міжкультурну комунікацію, а й виробляється наочне уявлення про культуру спілкування, способи ведення діалогу, спільного пошуку і прийняття рішення, а також ціннісне ставлення до носіїв інших культур. Серед найбільш розповсюджених методів тут є розповіді, бесіди, дискусії, діалоги, самонавчання та взаємонавчання.

Зазначимо, що формуванню полікультурних вмінь і навичок сприяє така форма навчання, як ситуативні ігри та практичні заняття, а найдієвішими методами є метод проблемних ситуацій та метод кейс-вивчення [1; с. 67].

Застосування методу проблемних ситуацій передбачає розгляд типових проблемних (іноді й конфліктних) ситуацій, які можуть виникати при спілкуванні з представниками різних культур [8, с. 281]. Кожному студенту видають картку, в якій описана конкретна ситуація, що

виникає при спілкуванні в полікультурному середовищі. Завдання студента – спробувати вибудувати модель своєї поведінки, знайти найбільш оптимальне і вірне рішення, всі можливі варіанти виходу з такого становища.

Підсумовуючи, зазначимо, що найбільш позитивними елементами канадської туристської освіти, що сприяють формуванню полікультурної складової майбутніх фахівців, є: дотримання принципів послідовності та наступності у програмах та навчальних планах на всіх рівнях професійної освіти фахівців сфери туризму (допрофесійна, різноманітні сертифікаційні та дипломні програми, а також освітньо-кваліфікаційні рівні бакалавра та магістра); використання інтегрованих форм та інтерактивних методів навчання для формування полікультурної компетентності на рівні знань, ціннісних ставлень та вмінь і навичок; застосування особистісно-орієнтованого підходу (розробка індивідуального плану навчання для кожного студента); включення дисциплін вибіркового компонента до навчальних планів, що дає можливість студентам краще задовольнити індивідуальні інтереси у навчанні та проявити свої здібності; значна перевага фахово-орієнтованих навчальних дисциплін та їхня полікультурна спрямованість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гайсіна Л. Ф. Готовність студентів вуза к общению в мультикультурной среде и её формирование. Монография / Л. Ф. Гайсіна. – Оренбург, 2004. – 113 с.
2. Профессиональная педагогика: учебник для студентов, обучающихся по педагогическим специальностям и направлениям / под ред. С. Я. Батышева, А. М. Новикова. – Изд. 3-е, перераб. – М.: Изд-во ЭГВЕС, 2009. – 456 с.
3. Формування професійної компетентності фахівця сфери послуг і туризму: навч.-метод. посібник / В. Т. Лозовецька, Л. Б. Лук'янова, Л. В. Козак та ін. / за заг. ред. В. Т. Лозовецької. – К., 2010. – 382 с.
4. Canadian Diversity: best Practices in Countering Racism in the Workplace. – Hiver, Volume 91, winter. – 2012. – 102 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.metropolis.net>>. – Загол. з екрана. – Мова англ.
5. Career Preparation Program Curriculum Guide for: Hospitality/Tourism Industry (Food Services). – British Columbia Dept. of Education, Victoria. Curriculum Development Branch, 1982. – 221 p.
6. Careers Canada. Volume 9: Careers in the Hospitality Industry. – Department of Manpower and Immigration, Ottawa (Ontario), 1976. – 37 p.
7. Kokko Henna, Ojajärvi Annariitta. Organising a Multicultural Event Case: Erasmus IP 2010: Innovative Approaches in Multicultural Tourism Education / Henna Kokko. – May, 2010. – 76 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.jamk.fi>>. – Загол. з екрана. – Мова англ.
8. Rok Marija. Stress and Stress Management in a Higher Education Tourism Institution / Marija Rok. – pp. 279 – 290 // Tourism and Hospitality Management. – Vol. 17, No. 2. – 2011. – 310 p.

УДК 373.3(520):81.003077

О. М. БІЛИК

МІСЦЕ ТА РОЛЬ КАЛІГРАФІЇ В ЕСТЕТИЧНОМУ ЦИКЛІ НАВЧАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ ЯПОНСЬКОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

В статті показано унікальні особливості ієрогліфічної писемності, зокрема її художньо-естетичний потенціал, у вихованні молодших школярів. Визначено місце та роль мистецтва каліграфії в естетичному циклі предметів, що вивчаються в системі початкової освіти Японії.

Ключові слова: каліграфія, ієрогліфічне письмо, цикл естетичних дисциплін, початкова освіта Японії, кандзі.